

Kako je nastala riječ *nogomet*

Potkraj 19. stoljeća, student slavistike i budući profesor Vjekoslav Rutzner-Radmilović, osmislio je riječ nogomet kao zamjenu za *football* kako se sport dotad nazivao prema engleskom izvorniku

Piše: DAMIR ŠKARPA

Jezikoslovac, slavist, gimnazijski učitelj i sportaš Vjekoslav Rutzner - Radmilović rođen je u Sisku 1868. gdje je pohađao pučku školu. Srednjoškolsko školovanje nastavio je u Zagrebu gdje je potom završio Filozofski fakultet. Riječ je o zaslužnoj osobi koja je oplemenila hrvatsku filologiju, a veliki trag u tom kontekstu ostavila je u hrvatskom sportu.

O njemu ne postoje podrobni podaci, dokumentacija je opskurna, stoga nova saznanja potkrepljuju njegova iznimna djela. Gdjekad se u napisima i među kasnijim izvorima spominje pod imenom Slavko, no dokazi u Sisačkom matičnom uredu i nacionalu zagrebačkog Filozofskog fakulteta kažu da mu je ime bilo Vjekoslav. Nakon što se Franjo Bučar u ljeto 1893. vratio sa studija na Središnjem gimnastičkom zavodu u Stockholmu i donio nogometnu loptu, Zagrebom su se momci sve više počeli naganjati s njom po parkovima, ali i po ulicama, odnosno svuda gdje je bilo moguće. Tako je bilo i u jesen i ranu zimu navedene godine, a studenti su se najčešće popodne okupljali na Mažuranićevu trgu iza zgrade „Kola“ i ovdje trčali za loptom.

Igru su nazivali *football* prema engleskom izvorniku. Među tim mladićima bio je i Bučar, a sve je to sa strane pažljivo promatrao student slavistike, budući profesor i predani „sokolaš“ Vjekoslav Rutzner - Radmilović.

INSPIRIRAO GA PUŠKOMET

Sjedio bi na klupi i nešto bilježio u svoju bilježnicu, povremeno je ustajao i prilazio bliže, pa kad je pogledao trenutak igre vratio bi se do klupe i opet nastavio pisati. Mladići na čelu s Bučarom koji su igrali *football* zamoliše Vjekoslava da, kao slavist i jezikoslovac, stručno preimenuje ovaj za Hrvate nezgrapnan naziv – *football*. On je uz kratko razmišljanje pristao. Pozorno je stoga promatrao igru, njezinu posebnost i svrhu.

Promatравši i istraživavši igru, primijetio je da igrači obiju momčadi teže ka meti - okviru gola za postizanje pogotka. Primijetio je da to čine isključivo nogom, jer rukom se, naravno, nije smjelo igrati. Premda je *ball* izvedenica za svako igranje s tijelom u obliku kugle, Rutzner u imenu zanemaruje „loptu“ i slaže kovanicu prema riječi puškomet (puška + meta) oslanjajući se na staroslavenske sufikse u riječima – met. Zaključio je da je idealna hrvatska zamjena za englesku riječ *football* – noga + met, odnosno nogomet, s obzirom na to da obje momčadi

Časopis "Pobratim"

Franjo Bučar

Nogomet na Mažurancu

nogom tjeraju loptu prema cilju (meti, голу) pokušavajući zabiti pogodak.

Tako je prvi put u Hrvatskoj, početkom 1894., igrana igra kod obitelji pl. Jelačića u Jankomiru pokraj Stenjeva, a nazivana je nogometom. U njoj su sudjelovali i Franjo Bučar i Vjekoslav Rutzner - Radmilović, koji je kod Jelačićevih radio kao informator.

HANDBALL JE POSTAO RUKOMET

Ubrzo je izraz nogomet po prvi puta osvanuo u časopisu „Gimnastika“. U rujanskom broju iz 1894. godine na 144. stranici stoji: „Nogomet igra se odnedavno u zagrebačkom Sokolu na sokolskom igralištu koje će se doskora urediti osobito za lawn Tennis.“

Tako je Rutzner - Radmilović zaslužan za izraz koji i danas koristimo kada je riječ o sportu s loptom koji se igra nogom...

Osim ove riječi, Rutzner-Radmilović zaslužan je i za kovanje hrvatskog izraza riječi za sport *handball*. Po istom kriteriju kao i za nogomet smislio je riječ – rukomet (ruka + meta), a Rutznerovi prijevodi bili su inspiracija početkom 1930-ih i Milanu Kobaliju da preinači riječ *basketball* u košarka.

**VJEKOSLAV RUTZNER – RADMILOVIĆ
ZAKLJUČIO JE DA JE IDEALNA HRVATSKA
ZAMJENA ZA ENGLSKU RIJEČ FOOTBALL
– NOGA + MET, ODNOSNO NOGOMET,
S OBZIROM NA TO DA OBJE MOMČADI
NOGOM TJERAJU LOPTU PREMA CILJU
(METI, GOLU) POKUŠAVAJUĆI ZABITI
POGODAK**

Rutzner je bio aktivni član Hrvatskog sokola, a po osnivanju HAŠK-a 1903. prelazi u taj znameniti klub i postaje članom nogometne sekcije. Bio je poznavatelj i ljubitelj šaha, zaslužan je i za objavu prve šahovske početnice u Hrvatskoj „Šah – opis i pravila“ koja je izlazila u nastavcima u časopisu „Pobratim“ 1893. godine. No, najveći dio života proveo je kao srednjoškolski profesor u Zagrebu. Zalagao se za razumni izbor knjižnog štiva primjeren za mladež. Inzistirao je na izdavanju većeg broja naslova na hrvatskom jeziku s obzirom na dominantni njemački. Zatražio je osnivanje Hrvatske učeničke knjižnice koja bi omogućila razvitak sustava u izdavaštvu i odabiru knjiga za mladež. Prikupio je popis svih srednjih škola u Austro-Ugarskoj, u zemljama s hrvatskim materinjskim jezikom. U tom pogledu od iznimnog značaja su njegovi radovi „O uređenju učeničkih knjižnica“ (1894.) te „O uređenju učeničkih knjižnica u hrvatskim srednjim školama“ (1916.).

Vjekoslav Rutzner - Radmilović preminuo je početkom 1928. godine ostavivši iza sebe značajno nasljeđe u lingvistici i pedagogiji, ali i u sportu.

LITERATURA:

- Obzor, dnevni list Zagreb, 1893., 1894., 1896.
I. Marković: O počecima hrvatskoga nogometa, Nova Croatica, Zagreb 2012.
Filozofski fakultet u Zagrebu: Nacional studenata slušača, 1889. - 1896.
Športski list, tjednik, Zagreb 1928. br.1.
Večernji list, dnevne novine, 1969.
V. Rutzner: O uređenju učeničkih knjižnica u hrvatskim srednjim školama, Kraljevska zemaljska tiskara, Zagreb, 1916.